

УДК 343.95.

DOI 10.32782/2523-4269-2022-82-1-1-39-43

Окопник Олена Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент

*(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)*ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0598-0557>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ПОДАРУНОК» В АНТИКОРУПЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

У статті розглянуто проблемні питання щодо застосування поняття «подарунок» в антикорупційному законодавстві.

Надано характеристику забороненому, обмеженому та дозволеному подарункові як елементам змішаної моделі правового регулювання. Здійснено аналіз оціночних положень, що містяться в чинному законодавстві України. Висвітлено проблематику відмежування подарунка від інших подібних явищ, а також зазначено наявність нормативної неврегульованості даної сфери. Звернено увагу на необхідність вирішення цих недосконалостей у нормативно-правових актах України та на способи їх подолання, а також особливості застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану.

Ключові слова: державний службовець, корупція, неправомірна вигода, подарунок, уявлення про гостинність.

Постановка проблеми. Однією з основних проблем сучасного суспільства та держави у цілому є наявність такого негативного явища, як корупція. Серед громадян нашої держави не прийнято говорити про корупцію, більшість, навіть якщо знає про її наявність, мовчить через різні причини. Якщо говорити про подолання корупції у різних сферах нашого життя, то зазначимо, що необхідно починати кожному із себе, не мовчати – говорити. Адже страх породжує процвітання корупції та розповсюдження її у державі.

Особливу увагу слід звернути на корупцію серед органів державної влади, оскільки органи, які мають підтримувати рівень держави на міжнародній арені, працювати для громадян та держави у цілому, найчастіше або породжують корупцію, або підтримують, а не викоринують її з органів державної влади для зміни життя у нашій країні на краще.

Тому корупція становить реальну загрозу національній безпеці України, а запобігання та протидія їй мають бути віднесені до найвищих пріоритетів держави.

Одним із головних чинників, який може вплинути на подолання корупції, є ставлення населення до цієї проблеми. Серед усіх державних службовців та населення України має сформуватися неприйняття корупції як буденного явища та усвідомлення суспільством, що участь кожного у заходах, спрямованих проти корупції, сприятиме позитивному руху у боротьбі з останньою.

Важливою для боротьби з корупцією є громадянська свідомість, яка має вплив на життя у нашій державі, оскільки досліджуване негативне явище гальмує розвиток України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти вказаної проблематики раніше висвітлювалися у працях К.В. Берднікової, О.З. Гладуна, І.В. Єршо-

менко, З.А. Загинеї, В.М. Киричка, Т.О. Коломоєць, Р.Л. Максимовича, Д.Г. Михайленка, В.С. Рошупкіна, В.Г. Сеник, М.І. Хавронюка, Н.М. Ярмиш та інших авторів. Та попри значний науковий інтерес до цієї тематики у правовій доктрині й досі не було вирішено низку актуальних із практичного погляду питань кваліфікації такого делікту, як «порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків».

Метою статті є встановлення переліку прогалин у положеннях законодавства у сфері запобігання корупції, які ускладнюють розгляд та застосування законодавства до публічних службовців у частині отримання подарунка, та визначення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Корупція є однією з найнебезпечніших загроз правам людини, демократії, правопорядку, чесності та соціальній справедливості, вона перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню країни, має негативні фінансові наслідки для громадян, кампаній і держав, а також для міжнародних установ [6].

Корупцію визнано поряд із військовою агресією однією з найголовніших загроз існуванню Української держави [1].

Сьогодні, на жаль, немає жодної країни, де корупція була би повністю викоринена. Жодна із соціально-політичних і економічних систем не мала, не має і не може мати повного імунітету до корупції. Корупція може існувати тривалий час навіть у розвинутих демократичних країнах та у відкритих ринкових економіках. Відмінність полягає не в наявності чи відсутності корупції як такої, а в її масштабах, характері корупційних проявів, впливі на економічні, соціальні, політичні, правові та інші процеси [4, с. 7].

Проте причину існування корупції не можна звести лише до бюрократичних дій державних чиновників. Приватні особи та підприємці також стимулюють існування корупції шляхом давання хабара чиновнику з метою отримання індивідуальних привілеїв і конкурентних переваг, адже інституційна залежність підприємств від державних чиновників в економічній діяльності в Україні ще дуже велика.

До найпоширеніших в Україні корупційних діянь належить хабарництво. Значного поширення набули підкуп осіб, уповноважених на виконання функцій держави, а також виконання державними службовцями незаконних, корупційних за змістом посередницьких функцій у відносинах третіх осіб з органами державної влади, що стало не ситуативним, а постійним, на жаль, явищем.

Підтримуємо точку зору А.М. Михненка, який уважає, що причинами виникнення корупції в Україні є:

- нерівномірність розвитку ринкового господарства;
- розшарування суспільства на бідних і багатих;
- суперечність між швидкозмінними умовами ринкового господарства та чинним законодавством;
- суперечність між законодавчою та морально-етичною нормами підприємництва;
- суперечності в політичній системі, представлені владою і бізнесом;
- потреба у виживанні населення у складних умовах становлення ринкових відносин;
- створення штучного дефіциту ресурсів;
- зволікання у прийнятті рішення [4, с. 78–79].

Вирішення завдань щодо запобігання і протидії корупції на різних рівнях і в різних сферах функціонування органів державної влади є однією з найбільш актуальних соціальних проблем сучасності для багатьох країн світу і для України зокрема. Отже, питання, пов'язані з корупцією та визначенням шляхів її запобігання, привертають усе більшу увагу не лише теоретиків-дослідників і практиків, а й громадськості.

Одним із «популярних» видів корупції є отримання неправомірної вигоди та подарунків.

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», неправомірна вигода – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [11].

Що стосується подарунку, то його поняття на перший погляд не викликає сумнівів, але в практичній діяльності залишає за собою багато складнощів, а інколи й неправильного застосування. Із метою чіткого відмежування неправомірної вигоди від подарунку законодавець у ст. 1 Закону «Про запобігання корупції» [11] термін «подарунок» визначив як «грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової». Однак, на нашу думку, не згрупував усі ознаки у цьому визначенні. Лише після аналізу ст. 23 вищезазначеного Закону стає зрозумілим, що подарунок має ще одну обов'язкову ознаку, за якою вважається подарунком – коли «відповідає загальновиразному уявленню про гостинність». Зазначене відокремлення ознаки подарунку створило підстави для неоднозначного її тлумачення та призводить до певних ускладнень практичного розмежування від неправомірної вигоди [7].

Наприклад, поняття подарунку певною мірою суперечить Цивільному кодексу України (далі – ЦК

України). Так, згідно зі ст. 718 ЦК України, «дарунок – це рухомі речі, у тому числі гроші та цінні папери, нерухомі речі та майнові права, якими дарувальник володіє або які можуть виникнути в майбутньому» [16]. Ба більше, ст. 717 даного Кодексу визначено, що за договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність.

Таким чином, відповідно до ЦК України, не можна вважати подарунком, якщо він продається за ціною нижче ринкової [7].

Відповідно до ст. 14 п. 1 пп. 219 Податкового кодексу України, ринкова ціна – ціна, за якою товари (роботи, послуги) передаються іншому власнику за умови, що продавець бажає передати такі товари (роботи, послуги), а покупець бажає їх отримати на добровільній основі, обидві сторони є взаємно незалежними юридично та фактично, володіють достатньою інформацією про такі товари (роботи, послуги), а також ціни, які склалися на ринку ідентичних (а за їх відсутності – однорідних) товарів (робіт, послуг) у порівняних економічних (комерційних) умовах [8].

Сьогодні чинні багато нормативних документів, що тлумачать поняття подарунка, серед них: Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 [5]; Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 [11]; Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» [12]; Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195. «Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям» [13]; Методичні рекомендації Національного агентства з питань запобігання корупції від 21.10.2022 № 13 «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів» [18]; Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 05.08.2016 № 158. «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» [12] тощо.

Але жоден нормативний акт законодавчо не закріпив поняття «подарунка, що відповідає загальновиразному уявленню про гостинність». Це поняття може тлумачитися з урахуванням загальних принципів діяльності державних службовців чи посадових осіб місцевого самоврядування, обстановки дарування, приводу, з якого надається дарунок, національних традицій та вимог до певної події, закріплення певних правил щодо дипломатичного протоколу, етикету та низки інших чинників [15].

І тому судова та слідча практика користується поняттями, що циркулюють у вітчизняній та закордонній доктринах антикорупційного права.

Із погляду доктринальних вчень гостинність походить від англійського слова *hospitality* (гостинність) [14, с. 86–87] і означає, по-перше, рису характеру: моральну настанову привітності та відповідного опікування гістьми; по-друге, це явище соціальної культури (одна зі складових частин культури соціуму), яке поєднує у собі суспільну інституцію (моральну настанову на дружній прийом гостей) та суспільний

інститут (установи, що здійснюють конкретні заходи, спрямовані на практичне забезпечення такого прийому) [9, с. 168–173].

Слід зауважити, що у ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції» [11] закріплено словосполучення «уявлення про гостинність», а не принципи чи норми гостинності. Із такого формулювання можна зробити висновок, що у цілому неможливо встановити, що таке «гостинність» вичерпно і однозначно.

Ми погоджуємося з Олександром Сагайдак, яка встановила «контури» цього поняття. По-перше, «загальноновизнані уявлення про гостинність» – це те, що повинно сприйматися у конкретній обстановці сторонами саме як міра дотримання правил етикету, що не пов'язана з раніше вчинюваними службовцем діями чи прийнятими рішеннями, діями, які державний службовець учинить на прохання даруючої особи, а також відсутність відносин підлеглості між особами. Тобто подарунок не повинен стосуватися виконання особою своїх службових повноважень. Але із цього правила існують винятки, вони стосуються випадків вручення особам органами влади та місцевого самоврядування подарунків за особливі заслуги як відзнака або заохочення за успіхи у професійній діяльності.

По-друге, дарування повинно відбуватися під час офіційних заходів, урочистостей, візитів, під час виконання особою своїх службових обов'язків.

По-третє, такі дарунки та прояви гостинності не повинні бути постійними, бо «створюватиметься враження, що це може впливати на осіб, уповноважених на виконання функцій держав та місцевого самоврядування та їхні рішення». У зв'язку із цим також слід з'ясувати, що розуміється під категорією «постійність», бо якщо такі дарунки будуть надаватися, наприклад, раз на рік, у рамках постійних дипломатичних зустрічей, то це може розглядатися як постійність, але абсурдно це розглядати як порушення законодавства України.

По-четверте, дозволяються подарунки, що «вміщуються в межі» сувенірів, запрошень на вечерю, які зазвичай використовуються як засіб підтримання добрих ділових відносин або зміцнення робочих стосунків. До гостинних подарунків також слушно відносити краєзнавчі та історичні довідники, буклети, записники чи художні альбоми відомих картин, споруд, книжки, букети квітів, сувеніри з національною символікою залежно від того, чи є це доречним у даному випадку. Іноді сувеніром та проявом гостинності буде навіть пляшка вина чи одяг, бо треба зважати і на традиції та звичаї тих осіб, які їх дарують. До того ж деякі речі не можуть узагалі розглядатися як подарунки, наприклад прохолоджувальні напої чи чашка кави, привітальні картки, незначні за вартістю речі [15, с.178–181].

Але, незважаючи на спроби науковців пояснити даний феномен, усе ж такі поняття «гостинність» не має юридичного оформлення. І тому для більш ефективного забезпечення застосування заходів запобігання корупції окремими дослідниками висувається конструктивна пропозиція вилучити з ч. 2 ст. 23 Закону від 14 жовтня 2014 р. положення щодо відповідності подарунків загальноновизнаним уявленням про гостинність, залишивши тільки вартісне обмеження щодо їх отримання [17, с. 134, 136]. Тим паче що вказане положення «може спричинити зловживання правом, а отже, свідчить про корупціогенність законодавчої конструкції дозволеного подарунка» [3, с. 44–45]. Також прихильниками думки є низка науковців, наприклад О.О. Дудоров та Р.О. Мовчан [2].

Багато питань виникає після прийняття 8 липня 2022 р. Верховною Радою України Закону «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану» [10], а саме Розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону, де законодавець пропонує доповнити деякі пункти до Закону, наприклад пункт 2³, а саме: «На період до припинення або скасування воєнного стану, а також протягом одного місяця зі дня його припинення чи скасування вимога щодо відповідності подарунків загальноновизнаним уявленням про гостинність та обмеження щодо вартості подарунків, встановлені частиною другою статті 23 Закону «Про запобігання корупції», не поширюються на одержання грошових коштів та одержання безоплатно або за ціною, нижчою за мінімальну ринкову ціну, товарів».

Тобто особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону «Про запобігання корупції» [11], можуть приймати подарунки, незважаючи на ціну та відповідність їхнім загальноновизнаним уявленням про гостинність.

Але в Законі зазначено, що приймати подарунки можуть з умовою передачі їх до Збройних Сил України або для гуманітарної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, або передачі особами, які фактично проживають на тимчасово окупованих територіях України чи на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або особами, які були змушені залишити місце свого фактичного проживання внаслідок тимчасової окупації (загрози тимчасової окупації), ведення (загрози ведення) бойових дій [10].

Так, сьогодні в Україні війна, і кожен свідомий громадянин та навіть діти допомагають військовим та цивільним, що постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Але ж питання в іншому. Навіщо потрібно особі звертатися до державного службовця, пропонувати йому подарунок, щоб потім передати Збройним Силам України? Чому не можна відразу на відповідні рахунки направити свою допомогу та «здійснити у встановленому законодавством порядку благодійні пожертви на користь Збройних Сил України та для гуманітарної допомоги», як зазначено в Законі «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану» [10].

Виходить, що особа пропонує держслужбовцю подарунок, щоб, так би мовити, «показати йому свою прихильність» та схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей.

Отже, вважаємо, що законодавець відкрив широку можливість для корупційних правопорушень, адже хабарник у разі затримання його правоохоронними органами може сказати, що «я передаю неправомірну вигоду Збройним Силам України».

Виникає колізія, адже, відповідно до ст. 24. Закону «Про запобігання корупції», особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняні до них особи, у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка зобов'язані відмовитися від пропозиції [11].

Незаконне збагачення є найбільш небезпечною формою корупції і вже не є негативним чинником у діяльності службових і посадових осіб, а, навпаки,

це є можливістю «заплатити за послуги», прискорити та полегшити шлях для вирішення питань.

Через призму адміністративних чи кримінальних правовідносин незаконне збагачення, надання неправомірної вигоди або підкуп особи стають способом ухилення від відповідальності, обрання меншого покарання, зміни рішення на користь певної особи, що породжує безкарність злочинних діянь і призводить до зниження довіри та авторитету правоохоронних органів і формування правого нігілізму.

Висновки. Таким чином, через велику кількість понять, що схожі за своїми ознаками з подарунком, у зв'язку з використанням законодавцем оціночних понять у визначенні обмеження щодо одержання подарунків та відсутністю детальної реалізації процедурних засад дотримання правових приписів необхідно чітко визначити всю термінологію, яка пов'язується з подарунком, або впровадити тільки заборонну модель правового врегулювання, визначивши тим самим абсолютні зрозумілі правила поведінки.

Список використаних джерел

1. Висоцький В.М., Висоцька І.Б. Корупція в Україні: сутність і наслідки для економіки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 37–46. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1119/1/висоцька.pdf>
2. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Порухення обмежень щодо одержання подарунків: проблеми кваліфікації та вдосконалення законодавства. *Права людини, держава, суспільство*. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/7431-Текст%20статті-14923-1-10-20191114%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/7431-Текст%20статті-14923-1-10-20191114%20(1).pdf)
3. Загиней З.А. Загальновизнане уявлення про гостинність як індикатор корупціогенності у тексті Закону України «Про запобігання корупції». *Судова апеляція*. 2018. № 2. С. 36–46.
4. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник / А. М. Михненко та ін. ; за ред. А.М. Михненка. 4-е вид., перероб. і доп. Київ : Акад. фін. упр., 2013. 666 с.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
6. Корупційні ризики в діяльності державних службовців : Роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.04.2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0026323-11>
7. Лупало О.А. Деякі проблеми застосування обмеження щодо одержання подарунків а антикорупційному законодавстві. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/13833/1/ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ%20ЄВРОПЕЙСЬКИХ%20СТАНДАРТИВ_p077-083.pdf.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 03.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
9. Поплавська А.В. Феномен гостинності в українському та зарубіжному культурознавстві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 4. С. 168–173.
10. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану : Закон України від 08.07.2022 № 2381-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-IX#Text>
11. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
12. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Наказ НАЗК від 05.08.2016 № 158. Дата оновлення: 04.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>
13. Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195. Дата оновлення: 15.03.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2011-%D0%BF#Text>
14. Рошупкін С.В. Адміністративна відповідальність за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2020. 220 с.
15. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет : підручник. 2-е вид., виправл. Київ : Знання, 2012. 262 с.
16. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
17. Шимон О.М. Вдосконалення правового регулювання встановлення обмежень і заборон як засобів запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією. *Запорізькі правові читання : матеріали щорічної міжнародної наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 6 травня 2019 р. / за заг. ред. Т.О. Коломоець. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. С. 134–136.*
18. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів : Методичні рекомендації НАЗК від 21.10.2022 № 13. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Methodichni-rekomendatsiyi-vid-21.10.2022-13.pdf>

References

1. Vysotskyi V.M., Vysotska I.B. (2017). Koruptsiia v Ukraini: sutnist i naslidky dlia ekonomiky. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1. S. 37–46. Retrieved from <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1119/1/vysotska.pdf> [in Ukrainian].
2. Dudorov O.O., Movchan R.O. Porushennia obmezhen shchodo oderzhannia podarunkiv: problemy kvalifikatsii ta vdoskonalennia zakonodavstva. *Prava liudyny, derzhava, suspilstvo*. Retrieved from [file:///C:/Users/user/Downloads/7431-Текст%20статті-14923-1-10-20191114%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/7431-Текст%20статті-14923-1-10-20191114%20(1).pdf) [in Ukrainian].

3. Zahynei Z.A. (2018). Zahalnovyznane uivlennia pro hostynnist yak indyktor koruptsiiohennosti u teksti Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii». Sudova apeliatsiia. № 2. S. 36–46. [in Ukrainian].
4. Zapobihannia ta protydiia koruptsii: navch. posib. / A. M. Mykhnenko, O.V. Rusnak, A.M. Mudrov ta in. (2013). za red. A.M. Mykhnenka. 4-te vyd., pererobl. y dopovn. K.: DNU «Akad. fin. uprav linnia», 666 s. [in Ukrainian].
5. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii: Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii vid 31.10.2003. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text [in Ukrainian].
6. Koruptsiini ryzyky v diialnosti derzhavnykh sluzhbovtstv: Roziasnennia Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 12.04.2011 r. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0026323-11> [in Ukrainian].
7. Lupalo O.A. Deiaki problemy zastosuvannia obmezhenia shchodo oderzhannia podarunkiv a antykoruptsiinomu zakonodavstvi. Retrieved from http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/13833/1/IMPLEMENTATsIIa%20IeVROPEISKYKh%20STANDARTIV_p077-083.pdf [in Ukrainian].
8. Podatkovi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI. Data onovlennia 03.01.2023. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
9. Poplavska A.V. (2018). Fenomen hostynnosti v ukrainskomu ta zarubizhnomu kulturoznavstvi. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. № 4. S. 168–173. [in Ukrainian].
10. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» shchodo osoblyvostei zastosuvannia zakonodavstva u sferi zapobihannia koruptsii v umovakh voiennoho stanu: Zakon Ukrainy 8.07.2022 r. № 2381-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-IX#Text> [in Ukrainian].
11. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukraina vid 14.10.2014 r. № 1700-VII. Data onovlennia: 01.01.2023. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennia Zahalnykh pravyl etychnoi povedinky derzhavnykh sluzhbovtstv ta posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia: Nakaz NAZK vid 05.08.2016 r. № 158. Data onovlennia 04.06.2021. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text> [in Ukrainian].
13. Pro zatverdzhennia Poriadku peredachi darunkiv, oderzhanykh yak podarunky derzhavi, Avtonomnii Respublitsi Krym, terytorialnii hromadi, derzhavnym abo komunalnym ustanovam chy orhanizatsiiam: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.11.2011 r. № 1195. Data onovlennia: 15.03.2018. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2011-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
14. Roshchupkin S.V. (2020). Administratyvna vidpovidalnist za porushennia vstanovlenykh zakonom obmezhen shchodo oderzhannia podarunkiv: dys. ... kand yuryd. nauk:12.00.07. Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv, 220 s. [in Ukrainian].
15. Sahaidak O.P. (2012). Dyplomatychnyi protokol ta etyket: pidruchnyk, 2-he vyd., vypravl. Kyiv: «Znannia». 262 s. [in Ukrainian].
16. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435-IV. Data onovlennia: 01.01.2023. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
17. Shymon O.M. (2019). Vdoskonalennia pravovoho rehulivannia vstanovlennia obmezhen i zaboron yak zasobiv zapobihannia pravoporushenniam, poviazanykh z koruptsiieiu. Zaporizki pravovi chytannia: materialy shchorichnoi mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. (Zaporizhzhia, 6 travnia 2019 r.) / za zah. red. T.O. Kolomoiets. Zaporizhzhia: ZNU. S. 134–136. [in Ukrainian].
18. Shchodo zastosuvannia okremykh polozhen Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» stosovno zapobihannia ta vrehulivannia konfliktu interesiv: Metodychni rekomendatsii NAZK vid 21.10.2022 № 13. Retrieved from <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Metodychni-rekomendatsiyi-vid-21.10.2022-13.pdf> [in Ukrainian].

Okopnyk Olena,

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

PROBLEM ISSUES REGARDING THE APPLICATION OF THE CONCEPT OF «GIFT» IN ANTI-CORRUPTION LEGISLATION

The article deals with problematic issues related to the application of the concept of «gift» in anti-corruption legislation. One of the main factors that can influence the overcoming of corruption is the attitude of the population to this problem. Among all civil servants and the population of Ukraine, the rejection of corruption as an everyday phenomenon should be formed and society should realize that everyone's participation in anti-corruption measures will contribute to a positive movement in the fight against corruption.

However, the reason for the existence of corruption cannot be reduced only to the bureaucratic actions of state officials. Private individuals and entrepreneurs also stimulate the existence of corruption by bribing officials in order to obtain individual privileges and competitive advantages, because the institutional dependence of enterprises on state officials in economic activity in Ukraine is still very high.

One of the types of corruption is receiving illegal benefits and gifts.

The Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» gives us an interpretation of these phenomena. But as for the gift, its concept at first glance does not cause doubts, but in practical activity it leaves behind many difficulties. After all, not a single regulatory act has legislated the concept of «a gift that corresponds to the generally accepted idea of hospitality.»

This concept can be interpreted taking into account the general principles of the activity of civil servants or officials of local self-government, the situation of giving, the reason for which the gift is given, national traditions and requirements for a certain event, the establishment of certain rules regarding diplomatic protocol, etiquette and a number of other factors.

However, despite the attempts of scientists to explain this phenomenon, the concept of «hospitality» does not have a legal form. And it can lead to the abuse of the right, and therefore indicates the corruptibility of the legislative construction of the permitted gift.

Many questions arise after the adoption by the Verkhovna Rada of Ukraine on July 8, 2022 of the Law «On Amendments to the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» regarding the peculiarities of the application of legislation in the field of prevention of corruption under martial law».

Having examined this law in detail, we believe that the legislator opened up a wide opportunity for corruption offenses.

Illegal enrichment is the most dangerous form of corruption, and is no longer a negative factor in the activities of officials and officials, but on the contrary, it is an opportunity to «pay for services», speed up and facilitate the way to resolve issues.

Key words: *civil servant, corruption, undue advantage, gift, notion of hospitality.*

Надіслано до редколегії 02.03.2023